

Epistola întâi a lui Pavel către Tesaloniceni (2) - Stanley Bruce Anstey

Capitolul 2

ESTE NEVOIE DE LIDERI ȘI DE MODELE DE URMAT

În capitolul 1 a fost vorba despre lucrătorul creștin care trebuie să fie sigur că noul convertit, pe care încearcă să-l ajute, este cu adevărat un credincios. În capitolul 2 este vorba acum despre noul convertit care trebuie să fie sigur că lucrătorul creștin, care vrea să-l ajute, este sincer. Iar acesta nu trebuie să fie sincer doar în motivele sale, ci trebuie să cunoască și adevărul și să fie capabil să îl ghideze pe noul convertit în direcția corectă. Acest lucru este important, pentru că mulți au intenții bune, dar, cu regret, s-au adaptat la doctrina rea și la învățătura nebiblică despre Adunare, astfel încât este probabil să îl îndrume pe noul convertit în direcția greșită. Alții sunt de-a dreptul șarlatani, care profită de noii convertiți din motive egoiste și carnale (Faptele apostolilor 20.30; Romani 16.17,18; 2 Corinteni 2.17; 11.12-15; 2 Timotei 2.16-18; 1 Ioan 2.18,19,26; 2 Ioan 7-11). Este evident că noul convertit trebuie să stea departe de astfel de oameni. Deoarece aceste pericole sunt aproape pretutindeni în creștinătate, este rezonabil să ne întrebăm: „Cum poate fi sigur un nou convertit că lucrătorul creștin, care se preocupă cu el, este cu adevărat de bună credință?”

Pavel abordează această întrebare în al doilea capitol; ideea aici este că lucrătorul creștin trebuie să se dovedească pe sine. El trebuie să poată demonstra prin Cuvântul lui Dumnezeu că aduce adevărul și trebuie să dovedească, de asemenea, că dorește cu adevărat binele celor pe care încearcă să-i ajute. În acest fel el poate câștiga încrederea lor. De obicei, acest lucru va necesita timp. Întrucât chiar și cel mai tânăr credincios are „ungerea” Duhului, pentru că Duhul locuiește în el (1 Ioan 2.20,27), el poate discerne (dacă trăiește în părtășie cu Domnul) dacă ceea ce este învățat este, sau nu este conform adevărului. Ca un copil în Hristos, el poate că nu este capabil să prezinte adevărul, deoarece nu l-a învățat încă, dar va cunoaște adevărul atunci când îi va fi prezentat. Deoarece eroarea nu are același „sunet” ca și adevărul, el va cunoaște prin el că această eroare nu este de la Dumnezeu. Deoarece în creștinătatea de astăzi casa lui Dumnezeu este în ruină (2 Timotei 2.20), este dreptul convenit noului credincios să fie atent atunci când este instruit de cineva.

Scopul lui Pavel în capitolul 2 este de a întări încrederea credincioșilor din Tesalonic și de a le da toate motivele să aibă încredere că el și colaboratorii săi erau cu adevărat trimiși de Dumnezeu pentru a-i ajuta. Cu siguranță că ei nu s-au străduit pentru credincioșii din Tesalonic având motive ascunse și, prin urmare, pot fi considerați cu conștiința împăcată ca fiind conducători creștini sinceri și modele de urmat.

În cele ce urmează, Pavel descrie autenticitatea caracterului său și principiile slujirii sale pentru Domnul. Ce l-a îndemnat să facă acest lucru? Adversarii Evangheliei urmăreau să distrugă lucrarea pe care Pavel o începuse în Tesalonic. Strategia lor era să denigreze caracterul autorului principal al acestei lucrări. Prin urmare, l-au făcut ținta acuzațiilor lor. Se pare că această opoziție față de Evanghelie îi fusese adusă la cunoștință lui Pavel de către Timotei, atunci când s-a întors din Tesalonic (1 Tesaloniceni 3.6). Atacul a avut, în mod firesc, scopul de a zdruncina încrederea credincioșilor din Tesalonic proaspăt convertiți și de a-i determina să se îndoiască de Pavel. În acest al doilea capitol, el răspunde acestui atac și își justifică în detaliu caracterul și slujirea în cele ce urmează. Făcând acest lucru, el ne oferă o imagine excelentă a modului în care ar trebui

Capitolul 2

să fie un adevărat slujitor al Domnului, în cuvinte și fapte. Duhul lui Dumnezeu se folosește de el pentru a pune înaintea noastră ceea ce ar trebui să vadă un nou convertit la cei care caută să-l conducă pe calea credinței.

Pavel ne oferă acum o imagine de ansamblu a acțiunilor sale de la prima sa „venire” la ei:

Puterea slujbei sale (versetul 1)

Versetul 1

1 Tesaloniceni 2.1: Pentru că voi înșivă știți, fraților, că venirea noastră la voi nu a fost zadarnică; ...

Așadar, însărcinarea lui Pavel și a colaboratorilor săi de a ajunge la tesaloniceni cu Evanghelia nu a fost „în zadar”. Puterea lui Dumnezeu a fost evidentă în slujba lor, iar dovada a fost că tesalonicenii au fost mântuiți prin ea! Predicarea lui Pavel adusesse schimbări profunde în viețile lor și, astfel, ei erau o dovadă vie a puterii Evangheliei. Dacă cineva îi întreba despre slujba sa, ei puteau mărturisi mai bine decât oricine altcineva cât de eficientă a fost ea. Aceasta era o dovadă convingătoare că Pavel și colaboratorii săi au fost trimiși de Dumnezeu și confirmați de Dumnezeu.

Prețul plătit de Pavel pentru a aduce Evanghelia la tesaloniceni (versetul 2)

Versetul 2

1 Tesaloniceni 2.2: ... ci, după ce am și suferit mai înainte și am fost insultați în Filipi, după cum știți, am îndrăznit în Dumnezeul nostru să vă vestim Evanghelia lui Dumnezeu, cu multă luptă.

Pavel le amintește de persecuția feroce cu care el și colaboratorii săi s-au confruntat atunci când erau „în Filipi”: Fuseseră bătuți și aruncați în închisoare, printre altele. Așadar, misiunea lor de a ajunge la tesaloniceni cu Evanghelia era extrem de riscantă. Viețile lor erau în permanență în pericol (Faptele apostolilor 15.26), dar acest lucru nu i-a speriat. Ei s-au luptat prin diverse pericole, pentru a aduce Evanghelia în Tesalonic. A se pune în pericol în acest fel cu adevărat nu este un semn al unui slujitor fals cu motive ascunse. De obicei, unor astfel de oameni le plac lucrurile mai confortabile și mai ușoare. Dacă Pavel și colaboratorii săi nu ar fi fost trimiși de Dumnezeu pentru această misiune, cu siguranță ar fi ales un alt loc pentru a predica. Faptul că nu au fost descurajați de pericole este o dovadă clară că nu au fost motivați de dorințe trupești și de câștiguri lumești; și astfel, misiunea lor a venit cu adevărat de la Dumnezeu.

Puritatea motivelor sale (versetele 3-6)

Versetele 3-6

Pavel vorbește acum despre modul în care el și colaboratorii săi s-au apropiat de tesaloniceni. El enumeră șapte lucruri negative pe care le-au evitat în slujirea lor:

1 Tesaloniceni 2.3-6: Pentru că îndemnul nostru nu era din *rătăcire*, nici din *necurăție*, nici în *viclenie*; ci, după cum am fost aprobați de Dumnezeu ca să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu ca să *plăcem oamenilor*, ci lui Dumnezeu, care încearcă inimile noastre. Pentru că nu am fost niciodată cu *vorbire lingușitoare*, după cum știți, nici cu *lăcomie ascunsă*,

Dumnezeu este martor; nici n-am căutat *glorie de la oameni*, nici de la voi, nici de la alții, deși am fi putut să fim cu greutate, ca apostoli ai lui Hristos; ...

1. „nu din înșelăciune”¹

Înainte de toate, mesajul lor era adevărul lui Dumnezeu; nu era un mit sau o fabulă, pe care ar fi inventat-o oameni vicleni. Acest lucru este evident din faptul că ei aveau grijă să se asigure că învățătura pe care o predicau era corectă și adevărată.

2. „nu din necurăție”

Slujirea lor nu era legată de dorințe necurate.

3. „nu cu viclenie”

Ei nu aveau un plan elaborat pentru a-i atrage pe tesaloniceni de partea lor, cu scopul de a câștiga un număr personal de adepți.

4. „nu pentru a plăcea oamenilor”

Pavel se vedea pe sine însuși ca un administrator „aprobat de Dumnezeu” și „însărcinat” să ducă mesajul Evangheliei în lume (1 Corinteni 9.17). În această responsabilitate, el nu a îndrăznit să se lase purtat de motive ascunse în lucrarea sa. El știa că slujea sub ochiul vigilent al lui Dumnezeu. Dumnezeu cercetează „inimile” tuturor oamenilor și omnisciența Sa descoperă orice motiv greșit (1 Samuel 2.3). Pavel avea să fie tras la răspundere pentru acest lucru.

5. „Niciodată cu vorbe lingușitoare”

Pavel și colaboratorii săi nu i-au lingușit pe tesaloniceni în predicarea lor, pentru a obține rezultate. Predicarea lor nu urmărea să satisfacă ego-ul omului, pentru a-l câștiga prin mijloace carnale. Evanghelia pe care a predicat-o Pavel nu este un mesaj pe care l-ar fi inventat omul în carne și oase, pentru că nu are nimic de-a face cu omul. Pentru a crede și a accepta Evanghelia, omul trebuie să se smerească în pocăință; iar acest lucru nu este deloc măgulitor.

6. „Niciodată cu lăcomie ascunsă”

Ei nu au predicat pentru a se îmbogăți, de exemplu cu bani. Pavel a fost atât de sincer în această privință încât l-a chemat pe „Dumnezeu” ca martor că el, Pavel, avea o inimă sinceră în această privință. Prin urmare, ei nu au luat sprijin financiar din partea credincioșilor din Tesalonic, deși aveau dreptul la el (1 Corinteni 9.12; 1 Timotei 5.18) ca „apostoli ai lui Hristos” (1 Tesaloniceni 2.7).

7. „niciodată glorie de la oameni”

Erau atât de departe de a căuta „gloria de la oameni” încât se țineau departe de orice ar fi putut semăna în vreun fel cu aceasta. Nu au căutat nici faimă, nici bogăție atunci când au slujit printre credincioșii din Tesalonic.

Astfel, Pavel și colaboratorii săi au evitat cu grijă principiile carnale și lumești în slujirea lor. Dumnezeu nu le-ar fi binecuvântat lucrarea dacă motivele lor ar fi fost reprobabile.

¹ Nota redacției: Anstey folosește aici traducerea diferită a lui Kelly. Acesta traduce cuvântul grecesc *plane* prin *eroare* („rătăcire”), nu prin „înșelăciune”, așa cum este folosită aici versiunea CSV-Elberfelder. Ediția online a versiunii Elberfelder menționează, de asemenea, „eroare, prejudecată, rătăcire” ca o posibilă traducere.

Dragostea și grija lui sinceră pentru credincioși (versetele 7,8)

Versetele 7,8

1 Tesaloniceni 2.7,8: ... ci am fost blânzi în mijlocul vostru, așa cum o doică își îngrijește cu drag copiii. Astfel, plini de dragoste pentru voi, ne găseam plăcerea să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și propriile noastre vieți, pentru că ne erați preaiubiți.

Ca o dovadă suplimentară a sincerității lor, Pavel vorbește despre dragostea lor pentru credincioșii din Tesalonic. Dragostea lor se arăta prin faptul că le păsa de ei și erau „blânzi” cu ei „așa cum o doică își îngrijește cu drag copiii”. Ei au avut grijă cu dragoste de acești noi convertiți, nu doar împărtășindu-le adevărul „Evangheliei lui Dumnezeu” pentru ca ei să poată fi mântuiți. De asemenea, ei și-au dat „propria viață” pentru ei, deoarece acești sfinți le deveniseră „preaiubiți”. Acest lucru are a face cu grija și atenția pe care ei le-au acordat credincioșilor din Tesalonic, după ce ei au fost mântuiți.

Loialitatea acțiunilor sale (versetele 9,10)

Versetele 9,10

1 Tesaloniceni 2.9,10: Pentru că, fraților, vă amintiți osteneala și truda noastră: lucrând noapte și zi, spre a nu împovăra pe cineva dintre voi, v-am predicat Evanghelia lui Dumnezeu. Voi înșivă sunteți martori, și Dumnezeu de asemenea, cu câtă sfințenie și dreptate și fără vină ne-am purtat față de voi, care credeți: ...

Pavel îi roagă să își amintească modul în care el și colaboratorii săi s-au comportat printre ei: au lucrat „noapte și zi” cu propriile lor mâini (Pavel însuși era fabricant de corturi, Faptele apostolilor 18.3) pentru a se întreține, astfel încât să nu le fie „o povară” din punct de vedere financiar. Credincioșii din Tesalonic erau martori la cât de „sfântă, dreaptă și fără vină” fusese viața lor printre ei. Acest lucru arată: ceea ce suntem vorbește mai mult decât ceea ce spunem. Slujitorul creștin trebuie să aibă grijă să se comporte în permanență în mod corect și adecvat în relațiile cu oamenii.

Caracterul slujirii sale (versetele 11,12)

Versetele 11,12

1 Tesaloniceni 2.11,12: ... după cum știți, cum vă îndemnam pe fiecare dintre voi ca un tată pe copiii lui, și vă mângâiam și vă mărturiseam, ca să umblați într-un chip vrednic de Dumnezeu, care vă cheamă la Împărăția și gloria Sa.

El nu numai că i-a îngrijit „cu blândețe” ca o mamă (1 Tesaloniceni 2.7,8), dar i-a și „îndemnat și mângâiat” ca un „tată” și le-a „mărturisit” să „umble într-un chip vrednic de Dumnezeu”. Această latură a slujbei sale avea legătură cu instruirea și îndrumarea noilor convertiți în primii lor pași pe calea creștină. Este semnificativ faptul că el spune: „*fiecare* dintre voi”. Așadar, o mare parte a slujirii noilor convertiți constă în a te preocupa cu ei în mod individual. Un discurs, o predică adresată unui grup de creștini este într-adevăr bună (Faptele apostolilor 20.7), dar oamenii sunt diferiți și au nevoie de o atenție individuală, care să se ocupe cu nevoile lor foarte specifice. Slujirea lui Pavel ca „tată” al acestora viza ca noii convertiți „să umble într-un chip demn de Dumnezeu”. Ei trebuiau să realizeze că au fost „chemăți” de Dumnezeu la un scop foarte înalt: ei urmau să fie vase în care se va arăta gloria lui Hristos în „Împărăție”.

Prezentarea mesajului său (versetul 13)

Versetul 13

1 Tesaloniceni 2.13: Și pentru aceasta și noi mulțumim lui Dumnezeu neîncetat că, după ce ați primit Cuvântul lui Dumnezeu auzit de la noi, ați primit nu un cuvânt al oamenilor, ci, așa cum este, în adevăr, Cuvântul lui Dumnezeu, care și lucrează în voi care credeți.

Pavel era recunoscător că credincioșii din Tesalonic, atunci când i-au ascultat predica, au putut recunoaște că nu erau doar cuvinte ale înțelepciunii omenești, ci un mesaj care venea de la Dumnezeu - și, prin urmare, au primit acest mesaj ca fiind „cuvântul lui Dumnezeu”. Acest lucru s-a datorat în parte modului în care slujitorii Domnului și-au ținut predica și în parte credinței credincioșilor din Tesalonic. Pavel și colaboratorii săi s-au menținut în fundal, astfel încât ascultătorii să-L vadă pe Hristos și nu pe predicatori. Acesta este un principiu important în slujire. Este, de asemenea, în concordanță cu ceea ce Pavel le-a spus credincioșilor din Corint: „Pentru că noi nu ne predicăm pe noi înșine, ci pe Hristos Isus ca Domn, iar pe noi înșine ca robi ai voștri, pentru Isus” (2 Corinteni 4.5). Dacă evangheliștii ar fi fost interesați să exploateze oportunitatea pentru ei înșiși, acest lucru s-ar fi văzut în felul în care au apărut printre credincioșii din Tesalonic. Cine are motive nesincere în slujirea lui poate fi de obicei recunoscut după modul în care slujește, adesea fără ca el să-și dea seama. Faptul că Pavel și colaboratorii săi nu au făcut nimic de la ei înșiși a fost un semn sigur că nu aveau intenții nesincere. Pavel nu s-a lăudat că a făcut o predicare bună, ci și-a arătat probitatea predicând adevărul. Ca urmare, Cuvântul lui Dumnezeu „a lucrat” în credincioșii din Tesalonic și ei au devenit „imitatori ai adunărilor lui Dumnezeu care sunt în Iudeea” (1 Tesaloniceni 2.14a). Aceasta a fost o dovadă în plus că evangheliștii erau autentici și trimiși de Dumnezeu.

Slujirea lui a dat încurajare celor care au primit-o (versetele 14-16)

Versetele 14-16

1 Tesaloniceni 2.14-16: Pentru că voi, fraților, v-ați făcut imitatori ai adunărilor lui Dumnezeu în Hristos Isus care sunt în Iudeea; pentru că ați suferit și voi aceleași lucruri de la cei de un neam cu voi, ca și ei de la iudei, care au omorât și pe Domnul Isus și pe profeți, și pe noi ne-au alungat prin persecuție, și nu Îi plac lui Dumnezeu și sunt împotriva tuturor oamenilor; ne opresc să vorbim națiunilor, ca să fie mântuite, pentru ca să umple întotdeauna măsura păcatelor lor: dar mânia a venit peste ei până la urmă.

În afară de aceasta, slujba lui Pavel și a însoțitorilor săi le-a dat credincioșilor din Tesalonic atât de mult curaj încât erau dispuși să sufere pentru credința lor. În acest fel, ei au devenit „imitatori ai adunărilor lui Dumnezeu din Iudeea”, care au trebuit să sufere în mod similar pentru credința lor în Hristos. Prin aceste cuvinte, Pavel dorea ca ei să înțeleagă că persecuția este soarta comună a tuturor creștinilor. Persecuția nu este îndreptată doar împotriva purtătorilor mesajului (1 Tesaloniceni 2.2), ci și împotriva celor care cred în el (1 Tesaloniceni 2.14b). Această persecuție venea în principal din partea iudeilor necredincioși. Aceștia nu voiau să accepte ei înșiși adevărul și făceau tot ce puteau pentru a-i împiedica pe alții să accepte adevărul. Marele păcat al acestor împotriviți a fost că „L-au omorât pe Domnul Isus și pe profeți, și pe noi ne-au alungat prin persecuție”. Ei, ca și Ismael (care este o imagine a lui Israel după trup), sunt „împotriva tuturor oamenilor” (compară cu Geneza 16.12).

Pavel spune că iudeii necredincioși „au umplut întotdeauna măsura păcatelor lor”, prin aceea că s-au împotrivit adevărului, și că mânia lui Dumnezeu „a venit peste ei până la urmă {textual:

până la capăt}”. Prin aceasta, el face aluzie la faptul că ei fuseseră orbiți în ceea ce privește căile guvernamentale ale lui Dumnezeu. Această orbire se abătuse asupra întregii națiuni ca răspuns la rugăciunea Domnului pe cruce (Psalmul 69.24; Matei 13.14,15; Faptele apostolilor 13.11; Romani 11.10,25; 2 Corinteni 3.14-16). O altă judecată a lui Dumnezeu avea să vină asupra lor în anul 70 d.Hr., distrugând literalmente orașul Ierusalim și națiunea (Psalmul 69.25,26; Matei 22.7).

Încercarea lui satan de a-i împiedica (versetele 17,18)

Versetele 17,18

1 Tesaloniceni 2.17,18: Dar noi, fraților, după ce am fost despărțiți de voi pentru un timp, cu fața, nu cu inima, ne-am străduit mult mai mult, cu multă dorință, să vă vedem fața. De aceea am dorit să venim la voi, chiar eu, Pavel, o dată și chiar de două ori; dar ne-a împiedicat Satan.

Când Pavel spune că au fost „despărțiți pentru un timp” de credincioșii din Tesalonic, se referă la faptul că el și Sila fuseseră alungați din Tesalonic (Faptele apostolilor 17.10). El explică aici că absența lui de lângă ei a durat mai mult decât se aștepta, dar îi asigură că acest lucru nu s-a datorat faptului că îi lipsea dragostea pentru ei. De fapt, el încercase „o dată și chiar de două ori” să se întoarcă în Tesalonic, dar „satan ne-a împiedicat”. Acesta este un punct important în procesul de gândire al lui Pavel în acest capitol. El îl citează ca o dovadă în plus că el și lucrătorii împreună cu el au fost într-adevăr trimiși de Dumnezeu. Căci dacă ar fi făcut lucrarea lui satan, de care erau acuzați, satan nu i-ar fi împiedicat să vină la Tesalonic. Mai degrabă, satan i-ar fi ajutat să se întoarcă acolo, pentru ca ei să poată continua să-i ducă pe credincioșii din Tesalonic în rătăcire! Dar, deoarece satan a încercat să-l împiedice pe Pavel să facă acest lucru, acest fapt ar fi trebuit să fie un indiciu clar pentru credincioșii din Tesalonic că Pavel făcea lucrarea lui Dumnezeu, deoarece satan este întotdeauna împotriva a ceea ce face Dumnezeu.

Rezultatul divin al slujirii sale - răsplata în ceruri (versetele 19,20)

Versetele 19,20

1 Tesaloniceni 2.19,20: Pentru că cine ne este speranță, sau bucurie, sau cunună a laudei? Nu sunteți chiar voi, înaintea Domnului nostru Isus, la venirea Sa? Pentru că voi sunteți gloria și bucuria noastră.

Pavel nu s-a lăsat descurajat prin lucrarea vrăjmașului. În ciuda împotrivirii lui satan, „speranța” sau „bucuria” sau „cununa laudei” lui era să-i vadă pe cei convertiți ai săi „înaintea Domnului nostru Isus Hristos, la venirea Sa”. El se bucura să se întâlnească cu prietenii săi, cei care se convertiseră prin el, la venirea Domnului (la răpire). Cununa de glorie este doar una dintre cele câteva cununi date credincioșilor la scaunul de judecată al lui Hristos pentru diferite lucrări și slujiri:

- o cunună „de aur” (Apocalipsa 4.4)
Această cunună va fi dată fiecărui copil al lui Dumnezeu, pentru că a crezut în Evanghelie.
- o cunună „a vieții” (Iacov 1.12; Apocalipsa 2.10)
Aceasta este cununa pentru martiri.

Capitolul 2

- *o cunună „a bucuriei” (1 Tesaloniceni 2.19)*
Aceasta este cununa pentru cei care câștigă suflete.
- *o cunună „a dreptății” (2 Timotei 4.8)*
Această cunună este dată celor care rămân credincioși în mijlocul nedreptății din mărturisirea creștină în decădere.
- *o cunună „a gloriei” (1 Petru 5.4)*
Aceasta este cununa pentru păstor.
- *o „cunună nepieritoare” (1 Corinteni 9.25)*
Această cunună este pentru cei care „își disciplinează trupul și-l țin în supunere” (1 Corinteni 9.27).
- *o cunună pentru „îvingător” (Apocalipsa 3.11)*
Ea este pentru cei care se ridică cu credincioșie deasupra circumstanțelor nefavorabile în care au căzut.

Astfel, lucrarea Domnului, făcută în felul Domnului și sub călăuzirea Domnului, va fi răsplătită de El în acea zi. Pavel era încrezător că se afla pe drumul spre acest țel, în ceea ce privește slujirea sa. El dorea să-i vadă pe credincioșii din Tesalonic; dacă nu pe pământ, atunci în cer. Singurele lucruri pe care le putem lua cu noi în cer sunt oamenii, care s-au convertiți prin slujirea noastră, și lecțiile spirituale, pe care le-am învățat la școala lui Dumnezeu! Tot ce este material este păstrat „pentru foc” (2 Petru 3.7).

În mod ciudat, unii oameni gândesc că nu ne vom cunoaște când vom fi glorificați. Dar dacă ar fi adevărat, cuvintele lui Pavel de aici ar fi complet lipsite de sens. Sfinții se vor recunoaște unii pe alții în acea zi (1 Corinteni 13.12), așa cum ucenicii i-au recunoscut pe Moise și pe Ilie pe Muntele Transfigurării (Luca 9.30).

The First Epistle of Paul to Thessalonians: Ministry Pertaining to the Care of New Converts

E-Book versiunea 1.6 (martie 2019)

Sursa: <https://www.bibletruthpublishers.com>

---

² Nota redacției: Versiunea King James folosită de Anstey are aici *crown of rejoicing*, nu „cunună a laudei”, ca în versiunea CSV-Elberfelder.